

ρίως τὴν ἐπίκρισιν του. Νομίζω ὅτι αἱ δύο λέξεις *ἀθηναϊκὴ μυθιστορία* αἱ ὑπὸ τὸν τίτλον, δὲν εἶνε μόναι ἀρκεταὶ νὰ ὑποβάσταξωσιν ὅλον τὸν ὄγκον τῶν μεγάλων φιλολογικῶν ἀξιώσεων, δι' ὧν ἐζήτησε διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸ βιβλίον μου ὁ κ. Μητσάκης. Ἡθογραφίαν τῶν συγχρόνων Ἀθηνῶν δὲν ἔγραψα· οὔτε εἶμαι, εὐτυχῶς, καὶ τόσον ἀστοιχείωτος, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζω ὅτι τοιοῦτο ἔργον θὰ ἦτο βαρύτερον ὄχι μόνον τῆς ἰδικῆς μου, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ ἔθνους ἡλικίας. Ὁ βίος μας δὲν ἔχει ἀκόμη ἐκδηλωθῆ· ὁ σύγχρονος ἀθηναῖος δὲν παρουσιάζει ἀκόμη εὐκρινῆ φυσιογνωμίαν· θὰ προεκάλουν δὲ πεποιοῦτως οἰονδῆποτε τῶν παρ' ἡμῖν λογίων νὰ γράψῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χάους τούτου, τοῦ κυκεῶνος τῆς διαμορφώσεως καὶ τῆς κυμάνσεως ἠθογραφίαν ἀθηναϊκὴν. Φυσικῶς, τὸ ἔργον δὲν εἶνε ἴσως ἀδύνατον· ἀλλὰ τεχνικῶς νομίζω ὅτι θὰ ἦτο ἀνάγκη τῆς ταχυφωτογραφίας ἐκείνης, ἡ ὁποία εἰμπορεῖ νὰ πεικονίσῃ ἐπτάκις ἐν τῇ κινήσει χεῖρα ὑψομένην ταχέως ἢ ξίφος καταπίπτον. Πλὴν ἀνάλογος μηχανὴ δὲν ὑπάρχει διὰ τὴν φιλολογίαν· οὔτε νομίζω κανένα τῶν σημερινῶν μας φιλολόγων ἱκανὸν νὰ ζητήσῃ ποτὲ τὸ προνόμιον τοιαύτης ἐφευρέσεως. Ὅσα δὲ ἔργα — μὲ τὴν ρητὴν ἐννοεῖται ἀξίωσιν ἠθογραφικῶν — ἔχουσι τὴν ἰδέαν ὅτι κατορθόνοσι τίποτε γενναῖον μὲ ἀφθονωτέρας δόσεις ἔθνικῶν συμβόλων, πατριωτικῶν ἰδεῶν ἢ τοπικῶν πραγμάτων — καμμιάς φουστάνελλας ἔξαρνα λησμονημένης ἢ σκηπῆς πλακιδωτικής, ἢ γλεντιοῦ καὶ μαχαιρώματος, ἢ κλοπῆς ἐκ πατριωτισμοῦ, ἢ μπακάλῃ πολυταλάντου κτλ. — εἶμαι βέβαιος ὅτι ὀλιγίστους κατορθόνοσι νὰ πατοῦν καὶ νὰ πείθουν ὅτι ὑπὸ ἠθογραφικὴν ἔποψιν διαφέρει καὶ πολὺ κατὰ βάθος ὁ ἄνευ ἀξιώσεων *Νικόλας Σιγαλός*!

Λέγω ἄνευ ἀξιώσεων, διότι ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ἔγραψα *ἀθηναϊκὴ μυθιστορία*, ὅπως θὰ γράψω καὶ εἰς ἄλλο μου βιβλίον, ἐννοῶν ἀπλῶς ὅτι ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Ἀθήναις· ὅτι οἱ ἥρωές του δηλαδὴ εἶνε κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν — δὲν λέγω *ἀθηναῖοι* — καὶ ὅτι περιέχονται μὲν περιγραφαὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐδῶ βίου, ἀλλ' ἄνευ τῶν ἀξιώσεων, τὰς ὁποίας ἀδίκως θέλουν νὰ μου ἀποδώσουν, δηλ. τοῦ χαρακτηρισμοῦ, τοῦ γενικοῦ, τοῦ συνήθους, τοῦ τύπου, ἐν ἐνὶ λόγῳ τῆς ἠθογραφίας. Καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ διέψευσα τὴν ἀπλὴν ταύτην ἐπαγγελίαν τοῦ ἐξωφύλλου. Ὁ Νικόλας Σιγαλός εἶνε αἱ ἀληθεῖς ἐντυπώσεις τοῦ ἀθηναικοῦ μου βίου ἀπὸ τῆς πρώτης σελίδος μέχρι τῆς τελευταίας. Ὑπάρχουσιν ἢ ὑπῆρξαν τὰ πρόσωπα, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ βοημοῦ Λυκίδου ἐξαιρουμένου· συνέβησαν δὲ τὰ πράγματα ὅλα, μὴδ' αὐτῆς τῆς ἐκρήξεως τοῦ πυριτιδοποιείου ἐξαιρουμένης — τὸ ἀπιθανότερον ἴσως κατὰ τὸν κ. Μητσάκη — ἦν πραγματικῶς κα-

τέστησεν ἀβλαβὴ ἢ ἐγκαίριος συνδρομὴ ἐνὸς ἠρωικοῦ κουρέως.

Φαίνεται ὅτι μεθ' ὅλον τὸ μετρίοφρον ὕφος τοῦ *Νικόλα Σιγαλοῦ* λανθάνουσιν ἐν τῷ βιβλίῳ μικραὶ τινες τάσεις, αὐτόματοι ἴσως καὶ ἀσυνειδήτοι, πρὸς γενικοποιήσεις καὶ χαρακτηρισμούς· πολλοὶ δέ, χωρὶς νὰ εὐθύνωμαι διὰ τοῦτο, ἔφθασαν νὰ τὸ ὀνομάσουν ἠθογραφίαν. Ὁ ἐπιεικὴς κριτικὸς τῆς «*Ἐφημερίδος*» μάλιστα — κατὰ τὰς πλείστας γνώμας ἀντίπους ἀκριβῶς τῷ κ. Μητσάκῃ — εὐρεν ἐν αὐτῷ τόσα στοιχεῖα ἀκραιφνῶς ἀθηναϊκά ὥστε ὠμολογεῖν ὅτι ΘΑ ΕΛΥΝΑΜΗΝ νὰ ἐπιγράψω τὸ βιβλίον μου «*Ἡθὴ ἀθηναϊκά*». — *Νικόλας Σιγαλός*, κατὰ τὸ ἀγαπητὸν τοῖς συγχρόνοις γαλλοῖς μυθιστοριογράφοις σύστημα». Τὸ δυνατικὸν ἐκεῖνο τὸ ἔγραψα μὲ κεφαλαιώδη γράμματα, ὄχι διότι ἀπὸδέχομαι κατὰ συνειδήσιν τὴν ἄδειαν καὶ δὲν τὴν θεωρῶ εἰς ἄκρον ἐπιεικὴ καὶ κολακευτικὴν, ἀλλὰ διότι ἀποδεικνύει πασιφανέστατα τὴν παρεξήγησιν, ἧς τὸ βιβλίον μου ἐγένετο θύμα. Ὁ μὴ παρεξήγησας κριτῆς, βλέπετε, ὁ ἀναγνώσας καλῶς ὅτι ἔγραψα, δὲν θεωρεῖ τὸν ὑπάρχοντα τίτλον ὡς δυνάμενον ν' ἀναπληρώσῃ τὸ ἠθὴ ἀθηναϊκά, τὸ ὁποῖον μετριοφρονῶν κατ' αὐτὸν δὲν ἔθεσα ἐγὼ. Τούναντίον ὁ κ. Μητσάκης εὐρίσκειν — ἄγνωθ' μὰ τὴν ἀλήθειαν διὰ ποίων δεδομένων καὶ ποίας λογικῆς — τὸ ἄκακον ἐκεῖνο *ἀθηναϊκὴ μυθιστορία*, ἔχον σχέσιν πρὸς τὰ γαλλικὸν *mœurs parisiennes* (!) κρίνει καὶ κατακρίνει ἐπὶ τοιαύτης βίας τὸ βιβλίον μου· πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ ὑβρίζε τις μίαν ἀριθμητικὴν ὅτι δὲν εἶνε Ἀλγεβρα, μόνον διότι ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου φέρει ἓνα κοινὸν τίτλον *μαθηματικά*. Ἐὰν τὸ *ἀθηναϊκὴ* ἐκεῖνο ἐπεδέχτο ἔστω τοιαύτην παρεξήγησιν, διατὶ ἐκ τοῦ βιβλίου νὰ μὴν ἐξηγήσῃ τὸν τίτλον, ὃν ἐξ ἀρχῆς παρεξήγει ὁ κ. Μητσάκης, ἀλλ' ἐκ τοῦ τίτλου νὰ παρεξήγησῃ τὸ βιβλίον;

Τοιοτοτρόπως αἴρονται ἀφ' ἐκυτῶν πλέον ὄχι βέβαια ὅλοι ἀλλ' οἱ πλείστοι καὶ βαρύτεροι τῶν ψόγων τοῦ κ. Μητσάκη. Τοὺς λοιποὺς ὅσοι δὲν στηρίζονται βασιζονται ἐπὶ τῆς παρεξήγησεως δὲν θέλω νάντικρούσω. Τοὺς περισσοτέρους θεωρῶ δικαίους καθολοῦ, τοὺς λοιποὺς ἐν μέρει, ὀλιγίστους ἀνακριθεῖς καὶ ἀντιπατικούς, ὅλους ὅμως εἰλικρινεῖς· αἰσθάνομαι δ' ἐξ αὐτῶν τόσην ῥώμην διὰ τὸ μέλλον, ὅσην ἀτονίαν μοῦ προξενεῖ ὁ ἔπαινος. Δὲν μάποθαρρύνουν οἱ ψόγοι, ἄς ἡσυχάσῃ ὁ κ. Μητσάκης· οὔτε εἶνε τίποτε πλέον ἱκανὸν νὰ μάποτρέψῃ σταδίου, τὸ ὁποῖον ἀκολουθῶ ἐξ ἀνάγκης φυσικῆς. Ἐργασία μὴ θεραπεύουσα κλίσιν ἔμφυτον εἶνε κατ' ἐμὲ δουλεία· ἡ δὲ ἰδικὴ μου κλίσιν — τὸ ὁμολογεῖ καὶ ὁ κ. Μητσάκης — εἶνε τὰ γράμματα. Εἴτε ἐπιτυχᾶνω εἴτε ἀποτυγχᾶνω εἰς αὐτά, ἀρκετὴ ἱκανοποίησις εἶνε δι' ἐμὲ ἡ ἡδονή, τὴν ὁποίαν μοῦ προξενεῖ αὐτὴ

αὐτὴ ἡ θεραπεία τῆς κλίσσεως μου.

Κρίνω ἀναγκαῖον νὰ διαβεβαιώσω καὶ δημοσίᾳ τὸν κ. Μητσάκην ὅτι δὲν εἶμαι δυσσαρεττημένος διόλου ἐναντίον του. Μάλιστα τὸν εὐχαριστῶ διότι ἔκρινε τὰ ἔργα μου ὑπὸ πολὺ αὐστηρᾶν καὶ γενικὴν ἔποψιν — ἐκτιμησὶς ὄχι ὀλίγον κολακευτικὴ διὰ νέον συγγραφέα. Ἦτο φίλος μου καὶ μένει φίλος μου, ἀφ' οὗ τὸν ἐκτιμῶ καὶ τον ἀγαπῶ παντοτε, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί φρονεῖ περὶ ἐμοῦ φιλολογικῶς. Ἐπειτα ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι καὶ ἡ παρεξήγησις τοῦ ἠθὸς ὅλως ἀκουσία, καὶ ἡ περὶ ἐμοῦ κρίσις ἢ πεποιοῦσις τοῦ αὐτοχρημα. Τέλος, ὡς πρὸς τὸ ἀπότομον ἢ τραχὺ ἢ ἀνευλαβὲς τῆς ἐκφρασεως, τὸ θεωρῶ ἀπλῶς ζήτημα χαρακτήρος, ἀγωγῆς καὶ διαθέσεως καὶ δὲν με λυπεῖ διόλου. Ἄλλως τε δὲν ἔχω πολλὰς προλήψεις περὶ τοὺς τύπους αὐτούς, ἐκτιμῶ δὲ παντοῦ καὶ πάντοτε τὸ εὐπαρησίαστον, τὸ εὐθύ, τὴν ἀφοβίαν, τὴν εἰλικρινεῖαν. Τὰς ἀρετὰς ταύτας φρονῶ ὅτι τὰς ἔχει ὁ κ. Μητσάκης καὶ ὅτι τὰς ἐδειξεν ἐν τῇ κρίσει του. Ἄν ἀπατώμαι, θ' ἀπατάται τότε καὶ ἐκεῖνος

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΤΑΝ ΠΕΘΑΝΩ

(Triolets)

Ὅταν πεθάνω ἔρμος, μοναχὸς
Ἄπ' τὸ δικό σου μακρὰ τὸ χῶμα,
Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸν τάφον ὁ φτωχὸς
Θὰ σ' ὄνειρεύομαι πατρίς μ' ἀκόμα,
Καὶ θὰ ζητῶ τοῦ ἡλιοῦ σου τὸ φῶς
Καὶ τ' οὐρανοῦ σου τὸ γαλάζιον χρῶμα,
Ὅταν πεθάνω ἔρμος, μοναχὸς
Ἄπ' τὸ δικό σας μακρὰ τὸ χῶμα.

Κι' ἂν ἔχη ὁ τάφος μου καμμιά ἰτνὰ,
Ἄχ! ἐλαφρὰ δὲν θάνη ἢ σκιά της.
Γιατὶ θὰ τὴν θεραπεύει ἡ ξενιτεῖα
Καὶ δὲν θὰ ψάλλουν τὰ πουλιὰ σιμά της.
Οὔτε ἀσημομέτωπν νυχτιὰ
Μὲ τὴν δροσιὰ θὰ λούζῃ τὰ κλαριά της.
Κι' ἂν ἔχη ὁ τάφος μου καμμιά ἰτνὰ
Ἄχ! ἐλαφρὰ δὲν θάνη ἢ σκιά της.

Α. Θ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Ὁ γνωστὸς τῶν Μουσῶν θεράπων καὶ τῶν γραμμάτων κρατερὸς ἀγωνιστῆς κ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΪΟΣ ΣΑΜΑΡΤΙΔΗΣ, πρῶην γυμνασιάρχης καὶ διευθυντῆς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ διδασκαλείου, νῦν δὲ δημοσιογράφος ἐν Κωνσταντινουπόλει, τιμῶν τὸ «*Ἀττικὸν Μουσεῖον*», τοῦ ὁποῖου διατελεῖ καὶ συνεργάτης πολῦτιμος, εὐπρεστήθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀντιπροσωπεῖαν αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν.

Ὁ κ. Σαμαρτίδης ἰδρύει πρὸς τοῦτο ἴδιον Γραφεῖον τοῦ «*Ἀττικοῦ Μουσεῖου*» ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ «*Νεολόγου*» (Πέραν, ὁδὸς Κλουτσόουκ-Χενδέκ, ἀριθ. 29 καὶ 31) πρὸς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀπευθύνωνται δι' ἐγγραφῆν συνδρομητῶν πάντες οἱ ἐν ταῖς ἀνωτέρω χώραις κατοικοῦντες, ὅσοι δὲν ἔχουσι πρόχειρα τὰ μέσα τῆς ἀπ' εὐθείας ἀποστολῆς χρημάτων εἰς Ἀθήνας.